

Rola energetických spoločností, aktívnych odberateľov a zdieľania v novom dizajne trhu s elektrinou

Vstup nových účastníkov na trh s elektrinou má za cieľ podporiť transformáciu energetiky na bezemisnú, a to tak, že sa postupne doplní doteraz pomerne centrálné usporiadanie trhu s elektrinou o decentralizované s rastúcim počtom menších výrobných kapacít z obnoviteľných zdrojov, intenzívnejším riadením výroby a spotreby v reálnom čase a tým aj zvyšovaním energetickej efektívnosti.

- 1. Energetické spoločnosti a zdieľanie elektriny**, ako vyplývajú zo Smernice (EÚ) 2019/944 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou a zo Smernice (EÚ) 2018/2001 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov, **sú v zásade novými prvkami a aktivitou na trhu s elektrinou, ktorej cieľom je aktívnejšie zapojenie zákazníkov (odberateľov) do trhu s elektrinou a do výroby elektriny z OZE. Ich primárnym účelom nie je dosahovanie zisku, ale poskytovanie prínosov (ekonomických, environmentálnych a sociálnych) členom spoločnosti.**

Občianske energetické spoločnosti („OES“) môžu svojim členom/spoločníkom poskytovať služby:

- ▶ výroby, distribúcie, dodávky a spotreby elektriny,
- ▶ agregácie, uskladňovania elektriny,
- ▶ energetickej efektívnosti,
- ▶ nabíjania elektrických vozidiel.

Spoločnosti budú ďalšou možnosťou pre spotrebiteľov, ako sa priamo podieľať na výrobe/zdieľaní elektriny a budú mať priamo alebo prostredníctvom agregácie nediskriminačný prístup na všetky trhy s elektrinou (denný, vnútrodenný či blokový, trhy s podpornými službami) a môžu svojim členom/podielnikom poskytovať energetické služby. Pri právnych vzťahoch s inými účastníkmi trhu s elektrinou (alebo plynom) pre energetické spoločnosti platí povinnosť preukazovať sa osvedčením o vzniku. Členom/spoločníkom musia byť zachované práva a povinnosti odberateľov – domácností alebo aktívnych odberateľov, vrátane práva na výber dodávateľa.

Zdieľanie elektriny umožňuje členom, aby im bola dodávaná elektrina z výrobných zariadení v rámci spoločnosti, bez toho, aby boli v ich priamej fyzickej blízkosti alebo sa nachádzali v jednom odbernom mieste. Ak je elektrina zdieľaná, nemal by tým byť dotknutý výber sieťových poplatkov, sadzieb a odvodov súvisiacich s tokmi elektriny.

V návrhu transpozičnej legislatívy sa od OES pri prevádzke zariadenia na výrobu alebo uskladňovanie elektriny s inštalovaným výkonom až do 1 MW nevyžaduje oprávnenie na podnikanie. Dodávanie a zdieľanie samovyrobenej elektriny na základe jednoduchého oznámenia môže OES vykonávať výlučne pre svojich členov. V prípade, že OES dodáva elektrinu nielen pre svojich členov alebo vykonáva činnosť agregácie nielen pre svojich členov, je povinné mať oprávnenie na dodávku elektriny. OES sa priznávajú práva aj v plynárenstve.

Koncept energetických spoločenstiev je rozvinutý v niektorých členských štátoch EÚ, z ktorých najviac vyčnieva Dánsko, kde sú energetické spoločenstvá zavedené už od 70. rokov 20. storočia, pričom sú zamerané najmä na veternú energiu. V Nemecku bolo od roku 2014 50 % elektrickej energie z OZE vyprodukovaných práve v rámci občianskych iniciatív a to zásluhou podpory komunitných projektov prioritným pripojením do sústavy, nastavením štátnej podpory, výkupnou povinnosťou, alebo aj vhodným rozšírením technickej infraštruktúry. Za nevyhnutné sa považuje otestovanie spôsobu riadenia decentralizovaných prvkov s ohľadom na špecifiká a vlastnosti slovenskej elektrizačnej sústavy a pre zaistenie bezpečnosti jej prevádzky.

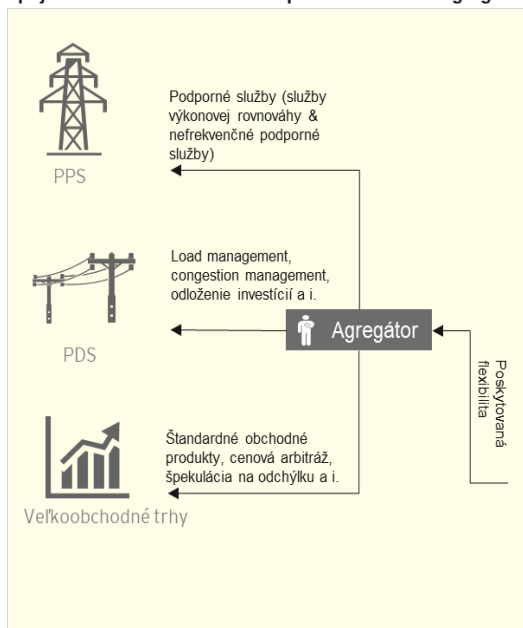
Fungovanie OES je špecifické kombináciou situácií, ktoré môžu nastať a ich dopadmi:

- ▶ situácia v súvislosti s bytovým domom, keď jednotliví užívatelia bytov v bytovom dome majú rôznych dodávateľov elektriny,
- ▶ situácia v súvislosti s rodinným domom, keď má užívateľ rodinného domu ďalšieho odlišného dodávateľa elektriny od užívateľov bytov v bytovom dome,
- ▶ situácia v súvislosti s obchodníkmi (dodávateľmi).

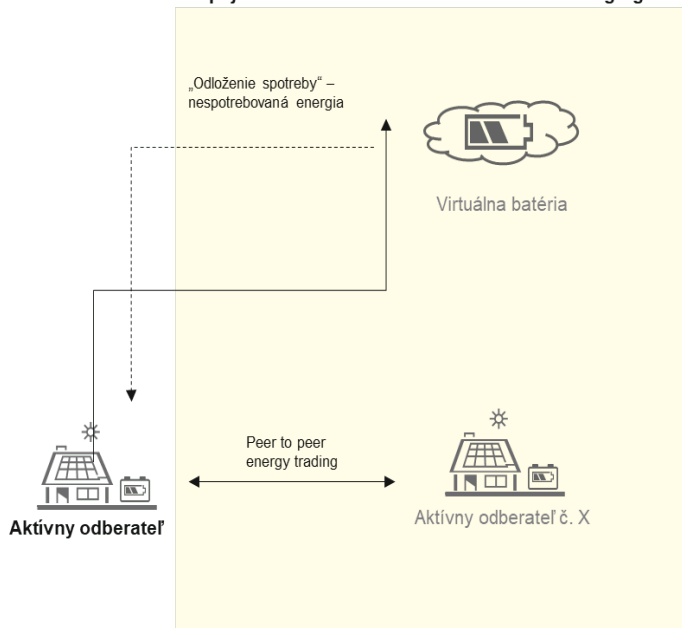
System fungovania OES predpokladá vytvorenie účtu skupiny zdieľania elektriny a evidencie portfólia odborných a odovzdávacích miest, na základe ktorých bude možné vykonávať priradenia podielu dodávky elektriny (ex-ante a ex-post), zohľadnenie dodávky zdieľanej elektriny, zmeny priradenia členov (zmena členov OES) a zmeny implicitného priradenia zdieľanej elektriny. V praxi by tieto funkcionality mal pokryť centrálny systém správy a evidencie dát.

2. **Aktívny odberateľ** nie je formálne novým účastníkom trhu, v legislatíve sa k nemu navrhuje pristupovať ako ku kategórii koncového odberateľa elektriny. Aktívny odberateľ **sa môže zapojiť do trhu s elektrinou prostredníctvom agregátora, alebo bez nutnosti agregácie.**

Zapojenie aktívneho odberateľa prostredníctvom agregátora

Zapojenie aktívneho odberateľa bez nutnosti agregácie

Aktívny odberateľ, ktorý je prevádzkovateľom zariadenia na uskladňovanie alebo výrobu elektriny s inštalovaným výkonom až do 1 MW, nebude povinný mať oprávnenie na podnikanie. Rovnako len na základe tzv. jednoduchého oznámenia bude môcť dodávať alebo zdieľať samovyrobenú elektrinu.

Úprava ustanovení o koncovom odberateľovi elektriny sa navrhuje rozšíriť o práva aktívneho odberateľa, pričom pri výkone stanovených práv sa odkazuje na vybrané práva a povinnosti príslušného účastníka trhu (výrobcu elektriny, prevádzkovateľa zariadenia na uskladňovanie elektriny alebo dodávateľa elektriny), v ktorého pozícii sa bude aktívny odberateľ nachádzať.

Koncept zapojenia aktívneho odberateľa prostredníctvom agregátora funguje na viacerých trhoch s elektrinou v Európe. V Nemecku je spustený projekt prevádzkovateľa prenosovej sústavy TenneT, v ktorom sú domáce batériové úložiská nezávislého agregátora prepojené pomocou blockchain na poskytovanie podporných služieb (FCR) a znižovanie nákladov na redispečing. Dostupná kapacita poskytuje možnosť stabilizácie sústavy pomocou poskytovania flexibility, vyžadujú sa však pokročilé technologické riešenia.

©

EY ponúka spoločnostiam z odvetvia energetiky komplexné poradenské služby v oblasti digitalizácie a decentralizácie energetiky, transformácie na nekomoditné služby, vrátane spracovania dopadových analýz novej európskej legislatívy (Zimný balík EÚ, Sieťové predpisy...). Odborne zastrešíme modifikáciu obchodných a regulačných modelov vrátane nových tém na trhu s elektrinou ako akumulácia energií, rozvoj agregácie a virtualizácie výroby a spotreby energie.

Zároveň sa zameriavame na témy v oblasti udržateľnosti z pohľadu plnenia európskych environmentálnych cieľov pre priemysel, taxonómiu a rámec Environmental, Social and Governance (ESG) kritérií.